

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060204

DOM
2021-03-31
Stockholm

Mål nr
P 10690-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-09-15 i mål P 2787-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

RL

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun

SAKEN

Föreläggande avseende åtgärder på fastigheten A i Orust kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1686158

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

RL har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i fråga om rättelseföreläggande och vite, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa länsstyrelsens beslut att upphäva föreläggandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

RL har sammanfattningsvis anfört följande: En byggnadsställning kan inte omfattas av 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Det är inte en bygglovsbefriad konstruktion utan en konstruktion som inte omfattas av lovplikt. Det finns inget stöd för att en byggnadsställning är lovpliktig. Det är en självbärande och fristående konstruktion för vilken det ställs krav på väggförankring. Att den är förankrad kan därför inte innebära att den är varaktig. En konstruktion kan inte heller bli lovpliktig bara på grund av den tid den varit placerad på en plats. Byggnadsställningen är av varaktig konstruktion, men dess placering vid huset är inte varaktig utan används för en reparation. Att byggnadsställningen använts som balkong saknar enligt praxis betydelse. Det är dessutom tveksamt om den kan uppfattas som något annat än just en byggnadsställning. Nämndens föreläggande är alldeles för långtgående och det finns mindre ingripande alternativ än rivning. Det saknas praxis kring byggnadsställningar. Nämnden har inte fullgjort sin motiveringsskyldighet och beslutet borde på den grunden ha undanröjts. Det går inte att utläsa på vilken grund nämnden bedömt att konstruktionen utgör ett byggnadsverk. Det går inte heller att utläsa varför byggnadsställningen skulle vara en balkong. Det framgår inte vilka bestämmelser nämnden tillämpat. Nämnden har bevisbördan för att det funnits förutsättningar att ingripa mot konstruktionen. Det ifrågasätts om nämnden fullföljt sin talan då fel målnummer angavs i protokollet från sammanträdet där nämnden beslutade att länsstyrelsens beslut skulle överklagas. Mark- och miljödomstolen har endast prövat målet utifrån vad klaganden anfört och inte mot länsstyrelsens beslut. Mark- och miljödomstolen redovisar inte heller grunderna för sina ställningstaganden. Bestämmelserna om utdömmande av vite har en straffrättslig karaktär och ska därför tolkas restriktivt. Det har inte funnits fog för att besluta om vite och det ska därför undanröjas.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen anser att prövningstillstånd ska ges och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Utgör konstruktionen en tillbyggnad?

Mark- och miljödomstolen har ansett att konstruktionen är lovpliktig, bland annat eftersom den är en tillbyggnad. Av 9 kap. 2 § första stycket 2 PBL framgår att det krävs bygglov för tillbyggnad. Begreppet tillbyggnad definieras i 1 kap. 4 § PBL som en ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym. En byggnad är enligt samma bestämmelse en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den.

Av praxis framgår att det avgörande för frågan om en åtgärd utgör en bygglovspliktig tillbyggnad är om det ingår ett tak i byggnationen (se bl.a. RÅ 2009 ref. 67 I-III, MÖD 2015:42 och MÖD 2015:46).

Konstruktionen utgörs av en byggnadsställning som är fäst vid husets fasad. Den är inte försedd med tak eller väggar. Enligt Mark- och miljööverdomstolen utgör konstruktionen inte en sådan tillbyggnad av bostadshuset som kräver bygglov för att få uppföras.

Utgör konstruktionen en ändring av byggnaden eller kräver den bygglov av annat skäl?

Mark- och miljödomstolen har ansett att konstruktionen även är bygglovspliktig enligt 9 kap. 2 § första stycket punkten 3 c PBL. Av bestämmelsen framgår att det krävs bygglov för en annan ändring av en byggnad än en tillbyggnad, om ändringen innebär att byggnaden byter färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas på annat sätt.

Bestämmelsen syftar till en begränsning av vissa yttre åtgärder på byggnader inom områden med detaljplan. Enligt förarbetena avser *ändringar som påverkar byggnadens yttre* icke alltför obetydliga ingrepp eller andra förändringar i byggnadens substans, såsom att man tar upp nya fönster eller dörrar eller väsentligt ändrar befintliga sådana (prop.1985/86:1 s. 693). Enligt Mark- och miljööverdomstolen innebär inte omständigheten att konstruktionen är fäst vid fasaden att den blivit en del av och ändrat byggnaden på ett sådant sätt att den kräver lov enligt 9 kap. 2 § första stycket punkten 3 c PBL.

Bygglov krävs även för uppförande av visa andra anläggningar (se 6 kap. 1 § i plan- och byggförordningen [2011:338]). Konstruktionen upptas inte i bestämmelsens uttömmande uppräkningslista. Mot denna bakgrund krävs således inte bygglov för att uppföra konstruktionen.

Utgör konstruktionen ett byggnadsverk?

Konstruktionen utgör alltså inte något som är bygglovspliktigt. Fråga uppkommer hur konstruktionen annars ska kategoriseras enligt PBL. Av nämndens beslut framgår att nämnden bedömt konstruktionen som ett byggnadsverk, även om grunden för nämndens ställningstagande inte är helt tydlig.

Begreppet byggnadsverk definieras i 1 kap. 4 § PBL som en byggnad eller annan anläggning. Begreppet anläggning är däremot inte definierat i PBL. I förarbetena anges att det inte fanns något behov av att definiera begreppet och att det i enlighet med rättspraxis får anses täcka de flesta konstruktioner i samhället, dock inte skyltar och ljusanordningar som regleras särskilt i PBL (se prop. 2009/10:170 s. 144). Begreppet har således en vid betydelse och innefattar åtgärder av olika karaktär, exempelvis kan ett trädäck omfattas av definitionen (se MÖD 2017:39, jfr MÖD 2015:42).

Konstruktionen utgörs av en 2 meter djup och 3,7 meter bred ställning i metall som är placerad intill huset:

Utifrån den vida definitionen av ett byggnadsverk bedömer Mark- och miljööverdomstolens att konstruktionen utgör en sådan i PBL:s mening.

Kan nämnden vidta åtgärder mot konstruktionen?

Enligt 11 kap. 5 § PBL ska en tillsynsmyndighet pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse enligt PBL. En nämnd får enligt 11 kap. 20 § PBL förelägga en fastighetsägare att vidta rättelse om fastighetsägaren fört upp ett byggnadsverk i strid med PBL.

I 8 kap. 13 § PBL finns ett förbud mot att förvanska byggnader och områden som är särskilt värdefulla från kulturhistorisk eller miljömässig synpunkt. Av 10 kap. 2 § PBL följer att en åtgärd som avser ett byggnadsverk ska genomföras så att den inte strider mot detaljplanen. Vidare följer av 2 kap. 9 § PBL att lokalisering, placering och

utförning av byggnadsverk inte får ske så att det medför betydande olägenhet för omgivningen.

Området är utpekad som riksintresse för kulturmiljövård, vilket framgår av översiktsplanen. Av planbeskrivningen framgår att samtliga äldre byggnader betecknas med ett q i detaljplanen, vilket anger att byggnaderna har ett kulturhistoriskt värde. I likhet med nämnden anser Mark- och miljööverdomstolen att byggnaden omfattas av en q-bestämmelse och utgör en kulturhistoriskt värdefull byggnad. Av planbeskrivningen framgår vidare att byggnaders karaktär och egenart inte får förvanskas och att den värdefulla helhetsbilden ska bevaras.

Konstruktionen avviker väsentligt från övrig bebyggelse i området. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att konstruktionen förvanskar såväl kulturmiljön i området som karaktären av byggnaden som den står uppförd vid. Konstruktionen är avsedd för att människor ska uppehålla sig på den. Med hänsyn till dess placering och höjd kommer den att innebära ökad insyn i förhållande till intilliggande fastighet. Detta får anses utgöra en betydande olägenhet. Under sådana förhållanden har konstruktionen uppförts i strid med PBL. Nämnden har därför haft fog för att förelägga klaganden att riva konstruktionen. Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att föreläggandet ska förenas med vite om 15 000 kr. Det klaganden har anfört innebär inte att det finns anledning att göra någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Johan Svensson (har inte deltagit i frågan om prövningstillstånd), tekniska rådet Inga-Lill Segnestam samt tf. hovrättsassessorn Mathias Gunnervald, referent.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-09-15
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr P 2787-19

PARTER

Klagande

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun

Motpart

RL

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 25 juni 2019 i ärende nr 403-3536-2018, se bilaga 1

SAKEN

Rättelseföreläggande förenat med vite avseende åtgärder på fastigheten Orust A

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut på så sätt att Miljö- och byggnadsnämndens beslut den 28 september 2017 § 155 om rättelseföreläggande vid vite avseende balkongen fastställs, dock till ett vitesbelopp om 15 000 kr. I övrigt avslås överklagandet.

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun (nedan nämnden) beslutade den 28 september 2017 (§ 165, MBN/2014:797) att med stöd av 11 kap. 20 och 37 §§ plan- och bygglagen (2010:900), nedan PBL, förelägga RL, ägare till fastigheten A, att senast inom 2 månader från det att beslutet har vunnit laga kraft, vid ett vite om 20 000 kr, ha rivit balkongen på byggnadens västra fasad samt ta bort balkongdörren och återställa fasaden och fönstersättningen till det utförande som är bygglovsgivet.

RL förpliktades vidare att därefter utge samma belopp för varje period om 1 månad, räknat från och med ovan angivna tidpunkt som rivningen inte har utförts.

Om föreläggandet inte följdes kunde nämnden enligt 11 kap. 27 § PBL besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske.

Nämnden beslutade vidare att med stöd av 11 kap. 5 § PBL att inte ingripa med tillsyn gällande stenläggningar på fastigheten A.

RL överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Västra Götalands län som i beslut den 25 juni 2019 upphävde det överklagade beslutet i den del det avsåg föreläggande med vite.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas och att nämndens beslut ska fastställas i dess helhet.

Nämnden har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen anser att konstruktionen i balkongen är självbärande och att konstruktionens enda fysiska koppling till byggnaden är en väggförankring. Konstruktionen bedömdes därför vara fristående från byggnaden och den kunde

sålades inte anses utgöra en bygglovspliktig tillbyggnad. För att avgöra om en konstruktion är en tillbyggnad eller inte finns vägledning i förarbeten och rättsfall. Det finns ett rättsfall från kammarrätten där det prövades om en åtgärd var en friggebod eller en tillbyggnad. I rättsfallet tillämpades äldre plan- och bygglagen (ÄPBL). Åtgärden var ett förråd med fyra väggar. Den var placerad i direkt anslutning till bostadshuset och en av förrådets väggar berörde helt en av bostadshusets väggar. Det saknades förbindelse mellan bostadshuset och förrådet. Domstolen menade att med normalt språkbruk är en byggnad fristående, snarare än en del av en större konstruktion. När en åtgärd utförs på sådant sätt att den direkt ansluter till en befintlig byggnad är det naturliga att se åtgärden som en tillbyggnad. Det torde även vara så åtgärden uppfattas av en utomstående betraktare. I ett sådant fall saknas det betydelse om åtgärden avskiljs från den befintliga byggnaden av en innervägg försedd med dörr, eller av två ytterväggar. Ett sådant synsätt stämmer också väl överens med hur begreppet tillbyggnad beskrivs i förarbetena till ÄPBL, dvs. en åtgärd som syftar till att öka en byggnads volym oavsett i vilken riktning detta sker. Domstolen ansåg att uppförandet av förrådet ökade bostadsbyggnadens yttre volym, även om det saknades en invändig förbindelse. Kammarrätten ansåg därför att förrådet var en tillbyggnad till det befintliga bostadshuset och inte en komplementbyggnad, (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 5 mars 2010 i mål nr P 7156-09).

I ett rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) prövades om en balkong var en tillbyggnad. Domstolen hänvisade i sin bedömning till definitionen av byggnadsarea i Svensk standard, SS 21054:2009. Enligt definitionen utgör "byggnadsarea" den area som en byggnad upptar på marken och projektionen av de byggnadsdelar som påverkar användbarheten av underliggande mark. Domstolen konstaterade att balkongen väsentligt påverkade användbarheten av underliggande mark. Balkongen var därmed en utkragande byggnadsdel som ökade byggnadens byggnadsarea. Därefter prövade domstolen om balkongen var en tillbyggnad. Domstolen ansåg att balkongens utformning och placering medförde att balkongens bjälklag fungerade som ett tak under vilket människor kunde uppehålla sig. Balkongen påverkade även användbarheten av underliggande mark. Vid en samlad

bedömning ansåg domstolen att balkongen var en åtgärd som ökade byggnadens volym och därmed var en tillbyggnad, (se MÖD:s dom den 12 november 2013 i mål nr P 1190-13).

På samma vis som i dessa rättsfall skapas byggnadsarea och påverkas användbarheten av marken under den balkong som är uppförd på fastigheten A. Den ger också ett visuellt intryck av att öka bostadsbyggnadens yttre volym.

Länsstyrelsen anser att konstruktionen inte kan utgöra en bygglovspliktig fasadändring samt att konstruktionen i sig inte skulle utgöra en byggnad enligt definitionen i 1 kap. 4 § PBL p.g.a. att det är en byggnadsställning. Nämnden anser att konstruktionen uppfyller rekvisiten för att vara en byggnad. Dess galvaniserade bärande delar har längre livslängd än många mer traditionella byggmaterial varför det får anses vara en varaktig konstruktion. Taket som agerar balkonggolvet i sammanhanget skapar byggnadsarea enligt Svensk Standard SS21054:2009. Det är också utfört med regelstomme och trall så som balkonger och altaner traditionellt utförs.

Anmälan gällande olovlig byggnation inkom den 30 juni 2014 till förvaltningen. Konstruktionen har stått där i över fem år och får därmed anses vara varaktigt placerad. Att konstruktionen går att montera ned påverkar inte varaktigheten på samma vis som att en husvagn kan vara varaktigt placerad trots att den går att flytta. Det finns tillräckligt med utrymme för att människor ska kunna uppehålla sig i den. Det är såvitt nämnden känner till inte undantaget i PBL eller upptaget i förarbetena att balkonger som byggs i samma konstruktion som moderna byggnadsställningar är bygglovsbefriade. Nämnden känner inte heller till att balkongen tjänar något syfte åt totalförsvaret enligt 9 kap. 15 § PBL. Balkongen frilliggande eller ej, eller byggnadsställning är till sin konstruktion en byggnad eller en anläggning i PBL:s mening och därmed ett byggnadsverk (jfr. MÖD:s dom den 12 november 2015 i mål nr P 5587-14). Byggnader och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas. Genom att bebygga fastigheten A

med balkongen har RL förvanskat huvudbyggnaden inom fastigheten samt det kulturhistoriskt värdefulla område som dessa delar av Mollösund utgör. Mot bakgrund av ovanstående har nämnden haft fog för att med stöd av 11 kap. 20 § PBL förelägga RL att riva konstruktionen.

Vad gäller de trekantiga fönstren och balkongdörren vidhåller nämnden sin uppfattning att nämnden haft fog att ingripa. Åtgärderna som är utförda är så omfattande att de är bygglovspliktiga och bygglov bedöms inte kunna lämnas i efterhand. Byggherren har i kontrollplanen och mail inkommen den 3 december 2013 intygat att allt skulle vara klart för slutbevis och därmed fanns anledning att tro att byggherren även rättat till balkongdörren och trekantsfönstren även om dessa inte omnämndes i föreläggandet den 12 juni 2013, MBN § 171. Den mailkorrespondens med förvaltningen som skedde dagarna innan dess var av rent teknisk art och berörde inte bygglovsplikten av åtgärderna. Den gällde säkerheten att använda bostadshuset utan att någon skulle kunna skadas genom fall. Att förbjuda användningen av bostadshuset skulle vara ett större ingripande mot den enskilde än att kräva att dörren fallsäkrades till dess den rättades till.

RL har yttrat sig över överklagandet. Han har första hand yrkat att mark- och miljödomstolen avvisar överklagandet och i andra hand yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer länsstyrelsens beslut.

Han har anfört bl.a. följande.

Av nämndens justerade protokoll framgår att dess beslut gäller mål P 10408-18 och som torde avse ett mål i Mark- och miljööverdomstolen eftersom man adresserat beslutet dit. Man har följaktligen fattat beslut i fel ärende och dessutom adresserat detta till fel domstol. Detta kan inte ses såsom en rättelse av uppenbara skrivfel och liknande som avses i 36 § förvaltningslagen (2017:900), FL. Man borde kunna kräva av en myndighet, som är klagande part, att denna utför sin talan med tillbörlig omsorg med iakttagande av de grundläggande uppgifter som utgör formalia. Felen har som i det följande visas inte varit uppenbara för läsaren varför de ändringar

som, enligt uppgift från förvaltningen, gjorts med stöd av 36 § FL, inte har varit tillåtna. Sammanträdesprotokollet har justerats tre arbetsdagar efter sammanträdet, d.v.s. den 3 september. Man upptäcker inte heller då felet i beslutet. Först den 5 september sker rättelse i samband med expedieringen av ärendet då den administrativa personalen förstått att något var fel när man skulle sända nämndens beslut till mark- och miljödomstolen och inte till Mark- och miljööverdomstolen som beslutet anger. Felet har därmed inte varit uppenbart felaktiga, eftersom dessa inte upptäckts genom den utdragna handlägningsprocess som innehöll ett antal moment där ett stort antal tjänstemän och ledamöter granskat handlingen. Därtill kan uppmärksammas att som grund för beslutet åberopas aktbilaga 4, men någon sådan handling finns inte. Rättelsen gäller således inte den handling på vilket beslutet grundas. Inte ens för dem som gjort rättelsen har det således varit uppenbart att beslutet alltså är behäftat med fel. Nämnden har således saknat lagstöd att göra de ändringar av beslutet som skett och beslutet grundas fortfarande på en handling som inte existerar varför dess beslut är en nullitet. Nämndens överklagande ska därför avvisas.

Nämnden har i målet yrkat att "nämndens beslut ska fastställas i sin helhet". Nämnden har dock inte uppmärksammat att dess beslut i vissa delar redan har vunnit lagakraft varför nämndens överklagande inte kan gälla annat än vad han överklagat till länsstyrelsen och vad länsstyrelsen med anledning därav beslutat. Mot denna bakgrund yrkas att nämndens överklagande avvisas.

En myndighet har en skyldighet att i sitt beslut åberopa de grunder beslutet vilar på. Redan under kommuniceringsprocessen i yttrande den 27 mars 2017 anförde han de skäl som borde föranlett åberopande av annan grund än den som nämnden anförde i sitt beslut. I beslutet noterades enbart att svar inkommit, utan vidare bemötande. Anledningen därtill torde bero på att nämnden då sannolikt skulle ha gjort samma bedömning som den länsstyrelsen gjort, om man hade tillämpat objektivitetsprincipen. Såsom framgår i hans överklagande till länsstyrelsen får ett beslut, som är ett ingripandebeslut, inte avse något annat än vad man angett. Ett ingripandebeslut mot en medborgare, som är felaktigt, missvisande eller oklart, är varken

förenligt med bestämmelserna i förvaltningslagen (se HFD 2017 ref. 21 och RÅ 1994 ref. 29) eller med svensk lagstiftning i övrigt och skulle redan på denna grund kunna undanröjas. Beslutet, som gäller en balkong medan det i själva verket gäller en byggnadsställning, är i högsta grad medvetet oklart, vilseledande och felaktigt utformat vilket även strider med legalitetsprincipen varför det också på denna grund skulle kunna undanröjas.

Även länsstyrelsen ifrågasätter om nämnden uppfyllt sin motiveringsskyldighet, men att man med hänsyn till utgången i målet inte upphävt nämndens beslut på denna grund. De omständigheter som nämnden inte förrän i mark- och miljödomstolen anser sig nödgade att åberopa har varit kända redan vid tiden för nämndens beslut, men man har medvetet valt att ange andra omständigheter än de faktiska för att få den rättsföljd som framgår av beslutet. Det kan inte vara utan intresse i målet att det är samma person som enligt uppgift utformat både tjänsteskrivelsen till nämndens beslut samt tjänsteskrivelsen till överklagandet. Nämnden har i sitt beslut enkelt uttryckt först bestämt rättsföljden för att sedan anpassa omständigheterna för att kunna nå denna. I sitt överklagande anför nämnden nu andra omständigheter som grund. Som han framfört i länsstyrelsen torde nämnden ha haft andra bevekelsegrunder för sitt beslut än strikt objektiva.

Det allmännas möjlighet att anföra nya omständigheter ska tillämpas med stor restriktivitet, speciellt i mål som för den enskilde är ingripande. Det strider följaktligen mot instansordningsprincipen om de omständigheter som nämnden under processens gång nu åberopar tillåts ändras på detta sätt. Nämnden förefaller agera som om den är av motsatt uppfattning. Nämndens överklagande torde inte ligga inom mark- och miljödomstolens prövningsram. Mot denna bakgrund yrkas att nämndens överklagande avvisas.

Inte ens efter länsstyrelsens välmotiverade beslut frångår nämnden sin felaktiga inställning att dess beslut gäller en balkong och inte en byggnadsställning. Nämnden bemöter inte länsstyrelsens beslut avseende byggnadsställningen på annat sätt än att denna ska anses vara en lovpliktig byggnad. Som grund härför åberopar

man rättsfall som saknar relevans i målet. Till skillnad från de byggnationer som beskrivs i dessa rättsfall utgör i målet aktuell byggnadsställning en sådan självbärande konstruktion som är fristående och oberoende av väggar och tak etc. samt att dess utförande och infästning i husets vägg föreskrivs av annan myndighet, nämligen Arbetsmiljöverket. Denna omständighet liksom att nämnden saknat behörighet att besluta om byggnadsställningen utgör ett par av de centrala frågeställningarna, som dock inte berörs i nämndens klagan. Nämnden åberopar t.ex. MÖD:s dom den 12 november 2013 i mål nr P 1190-13 där domstolen funnit att byggnationen (balkongen) utgör en utkragande del av byggnaden, vilket med nödvändighet innebär att konstruktionen på något sätt ingår i byggnadens konstruktion. Därför torde det åberopade rättsfallet sakna relevans för bedömningen i detta mål. Nämndens argumentation leder till att alla byggnadsställningar skulle vara att anse som byggnader och därmed lovpliktiga, eftersom de för sin funktion nödvändigtvis bl.a. måste vara försedda med gångplan. Inte ens om byggnadsställningen inklädes med fullständigt väderskydd mot vind och regn i form av väggar och tak anses sådan utrustning påverka frågan om lovplikt. Om byggnadsställningen förses med dylik utrustning måste emellertid ytterligare förankring i huset göras på grund av ökade vindlaster.

Förvaltningen upplystes redan av hans yttrande den 25 september 2017 att byggnadsställningen inte var en sådan byggnation som avses i plan- och bygglagen samt att nämnden inte var behörig att pröva frågan. Nämnden valde att besluta i enlighet med kommunicerat förslag utan att ta någon som helst notis om vad han invänt och som borde ha redovisats i nämndens beslut. På detta sätt har man gjort kommuniceringskyldigheten till en chimär. Det är inte heller utan intresse att notera att det är samma person som utformat slutbeviset, förslaget till miljö- och byggnadsnämndens beslut samt nu aktuellt överklagande.

Nämnden gör gällande att den mailkorrespondens som åberopas av honom "var av rent teknisk art", men man redovisar emellertid inte att avsikten med denna var att den skulle leda till ett utfärdande av slutbevis vilket med tydlighet framgår. När detta utfärdats är allt lugnt under drygt fyra år tills samma person som ovan

återkommer till förvaltningen, men nu i rollen som chef. Han inleder omedelbart denna karriär med att i tjänsteskrivelse föreslå nämnden att besluta om förelägganden, viten m.m. På goda grunder kan man ifrågasätta nämndens sätt att bedriva myndighetsutövning. Bevisbördan för att det finns förutsättningar för ett ingripande, liksom utredningsskyldigheten, ligger på tillsynsmyndigheten. Detta särskilt om det är fråga om för den enskilde betungande åtgärder. Nämnden har såsom visats inte fullgjort sin utredningsskyldighet gällande omständigheterna för sitt beslut. Inte heller behandlar man den centrala frågan om den negativa rättskraften till följd av meddelat slutbevis eller vad som i övrigt brister i länsstyrelsens beslut. Med hänvisning till ovan yrkas att länsstyrelsens beslut av dessa skäl ska fastställas.

PBL trädde ikraft den 2 maj 2011. Enligt övergångsbestämmelserna ska dock äldre föreskrifter fortfarande gälla bl.a. för överträdelser som har ägt rum före den 2 maj 2011. Eftersom förevarande ärende avser åtgärder som vidtagits avseende västergaveln före ovannämnda datum ska således den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, tillämpas på prövningen i sak. I 9 kap. 10 § första stycket stadgas följande. "När byggherren har uppfyllt sina åtaganden enligt kontrollplanen och byggnadsnämnden inte funnit skäl att ingripa enligt 10 kap., skall nämnden utfärda ett bevis om detta (slutbevis)." I förevarande fall har nämnden utfärdat slutbevis den 3 december 2013, varför man enligt lagrummet inte har funnit skäl till ytterligare ingripande utöver de rättelseåtgärder man i nämndbeslut den 19 juni 2012, § 171, funnit påkallade. Nämnden har följaktligen nu fattat beslut om rättelseföreläggande gällande västergaveln i strid med vad som stadgas i 9 kap. 10 § första stycket ÄPBL. Av det överklagade beslutet framgår att miljö- och byggnadsnämnden sålunda tillämpat fel lagstiftning vad avser beslutet i denna del. Följaktligen saknar beslutet även av denna anledning rättslig verkan.

Ovanstående konklusion får även stöd av förarbeten (prop.1993/94:178 s.123) där det framgår följande beträffande den äldre lydelsen av PBL, dvs. ÄPBL 9 kap. 10 §, "Slutbeviset skall lämnas när byggherren uppfyllt sina åtaganden enligt kontrollplanen och byggnadsnämnden inte funnit anledning att ingripa enligt

10 kap. Dessa förutsättningar innefattar att byggnadsnämnden inte har anledning anta att byggnaden strider mot ett meddelat bygglov eller mot en detaljplan eller områdesbestämmelser."

Mark- och miljödomstolen antecknar att domstolen, med stöd av 22 § tredje stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden, inte berett nämnden tillfälle att yttra sig över vad RL anfört i sitt bemötande av överklagandet.

DOMSKÄL

Målet gäller tillsyn enligt plan- och bygglagstiftningen. Det är nämnden som utövar sådan tillsyn. Nämnden är också den enskildes motpart när ett sådant ärende har överklagats till en mark- och miljödomstol, se 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar. Nämnden har alltså pekats ut att bevaka det allmännas intressen i mål av aktuellt slag. Länsstyrelsens avgörande angår därmed nämnden. För att nämnden ska ha rätt att överklaga länsstyrelsens avgörande måste det dessutom ha gått nämnden emot. Den frågan bör bedömas utifrån de intressen som nämnden har att företräda i målet. Länsstyrelsen har beslutat att upphäva nämndens beslut i den del det avsåg föreläggande med vite. Det beslutet får anses ha gått nämnden emot. Domstolen anser inte heller att det i övrigt framkommit skäl till varför nämnden inte skulle kunna överklaga beslutet. Det föreligger alltså klagorätt för nämnden varför överklagandet inte på denna grund ska avvisas.

Det överklagade beslutet avser rivning av balkong på byggnadens västra fasad samt borttagande av balkongdörr och återställande av fönstersättning till det utförande som är bygglovsgivet. Vad gäller balkongen/byggnadsställningen så har den funnits på platsen sedan 2014. Enligt fastighetsägarens egna uppgifter (överklagande av nämndens beslut daterad den 27 januari 2017, sidan 5) används konstruktionen som helhet både som ställning för mätinstrument och som balkong. Konstruktionen är fäst vid huset och plattformen överst går att nå inifrån huset genom en dörr i fasaden.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att det är fråga om en varaktigt placerad konstruktion som visuellt framstår som en balkong och som också kan användas som en sådan. Konstruktionen utgör en utökning av byggnadens volym och ska därför betraktas som en tillbyggnad. Förutom att konstruktionen är, eller med tiden har blivit, en lovpliktig tillbyggnad innebär den också att byggnadens yttre utseende påverkas avsevärt på ett sätt som är lovpliktigt i enlighet med 9 kap. 2 § punkten 3 c plan- och bygglagen (2010:900). Domstolen instämmer vidare i nämndens bedömning att det saknas förutsättningar att lämna lov i efterhand. Mot bakgrund av ovanstående har nämnden haft fog för att med stöd av 11 kap. 20 § nämnda lag förelägga om att balkongen ska rivras.

Vad gäller fönster och balkongdörren instämmer domstolen i länsstyrelsens beslut och bedömningar.

Eftersom vitet om 20 000 kr ursprungligen avsåg även fönster och balkongdörr ska storleken på vitet bestämmas till endast 15 000 kr.

Sammanfattningsvis innebär det att domstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, fastställer nämndens beslut att RL senast inom två månader från det att beslutet har vunnit laga kraft, vid ett vite om 15 000 kr, ska ha rivit balkongen på byggnadens västra fasad samt att därefter utge samma belopp för varje period om en månad, räknat från och med ovan angivna tidpunkt som rivningen inte har utförts. I övrigt, vad gäller fönster och balkongdörr, avslås överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 6 oktober 2020

Susanne Mörkås

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Sofia Ardeke.